

Kúria

végzése

Az ügy száma: Bhar.III.1.002/2021/9.

A határozat szintje: harmadfok

A tanács tagjai: Molnár Ferencné dr., a tanács elnöke

Dr. Hornyák Szabolcs János, előadó bíró

Dr. Bartkó Levente, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: nyilvános ülés

Az ülés napja: 2021. november 16.

Az ügy tárgya: jogellenes fogvatartás büntette

Terhelt(ek): I. rendű

II. rendű

Első fok: Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa, 43.Kb.23/2020/8.,

ítélet, tárgyalás, 2021. február 10.

Másodfok: Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa, 6.Kbf.13/2021/13.,

ítélet, tanácsülés, 2021. június 25.

A fellebbezés előterjesztője: a pótmagánvádló jogi képviselője

A fellebbezés iránya: az I. rendű és II. rendű vádlott terhére

Rendelkező rész

A jogellenes fogvatartás büntette miatt az I. rendű vádlott és társa ellen folyamatban lévő büntetőügyben a pótmagánvádló jogi képviselője által bejelentett másodfellebbezést elbírálva a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.13/2021/13. számú ítéletét az I. rendű és a II. rendű vádlott tekintetében helybenhagyja.

Indokolás

I.

[1] A pótmagánvádló 2018. július 16. napján terjesztett elő vádindítványt az I. rendű és a II. rendű vádlottal szemben a Btk. 304. § (1) bekezdésében meghatározott társtettesként elkövetett jogellenes fogvatartás büntette miatt.

[2] A Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa a 2019. augusztus 30. napján meghozott 43.Kb.111/2018/4. számú végzésével a vádindítványt a Be. 794. § (1) bekezdés b) pontja alapján elutasította, mert a sértettnek nem volt jogi képviselője. A vádindítványt elutasító végzés a pótmagánvádlónak 2019. szeptember 9. napján került kézbesítésre.

[3] Az immár jogi képviselővel rendelkező pótmagánvádló 2020. szeptember 22. napján ismételten előterjesztette a vádindítványt az I. rendű és a II. rendű vádlottal szemben a Btk. 304. § (1) bekezdésében meghatározott társtettesként elkövetett jogellenes fogvatartás büntette miatt.

[4] Ezt követően a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa a 2021. február 10. napján meghozott 43.Kb.23/2020/8. számú ítéletével bűnösnek mondta ki a I. rendű és a II. rendű vádlottat társtettesként elkövetett jogellenes fogvatartás büntetében [Btk. 304. § (1) bekezdés]. Ezért mindkét vádlottat – személyenként – 180 napi tétel, napi tételenként 1.000 forint, összesen 180.000 forint pénzbüntetésre ítélte. Rendelkezett arról, hogy a vádlottakkal szemben kiszabott pénzbüntetést meg nem fizetése estén fogházban végrehajtandó

szabadságvesztésre kell átváltoztatni, és kötelezte a II. rendű vádlottat 30.000 forint bűnügyi költség megfizetésére.

[5] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa mint másodfokú bíróság a 2021. június 25. napján meghozott 6.Kbf.13/2021/13. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, az I. rendű és a II. rendű vádlottat a jogellenes fogvatartás büntette [Btk. 304. § (1) bekezdés] miatt emelt vád alól – bűncselekmény hiányában – felmentette. Kötelezte a pótmagánvádlót az elsőfokú eljárásban felmerült 30.000 forint bűnügyi költség megfizetésére.

[6] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás helyesbítését követően a másodfokú bíróság a vádlottak bűnösségével kapcsolatban az elsőfokú bírósághoz képest eltérő jogi álláspontra helyezkedett.

[7] Míg az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa szerint a pótmagánvádló és a sértett előállítása nem volt jogszerű, mert hiányzott annak törvényi feltétele, a megalapozott gyanú, a jogszerű előállításnak nem feltétele az alapos gyanú, elegendő, ha az adott intézkedés alá volt személy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható. Hivatkozott a 65/2003. (XII. 18.) AB határozatra, amely hivatkozik arra, hogy a gyanú a nyomozó hatóság tudomására jutott objektív adatokból levolt valószínűségi következtetés arra nézve, hogy feltehetőleg bűncselekmény történt.

[8] Az ítéltábla utalt arra, hogy az eljárás során nem merült fel olyan konkrét adat, amelyből arra lehetne következtetni, hogy a vádlottak a bűnügyi érdektől függetlenül, önkényesen döntöttek volna az ügyvéd foglalkozású pótmagánvádló és jelöltje, a sértett előállításáról. Kifejtette, hogy a sértett esetében a gyanúsítás ellen bejelentett panaszt elbíráló kerületi ügyészség a rendelkezésre álló okiratokat és tanúvallomásokat a gyanúsítás alapjaként elfogadta, az pedig nem tekinthető egy minden logikát figyelmen kívül hagyó következtetésnek, hogy a személyi összefüggésre tekintettel a gyanú nemcsak a szerződés megkötésekor eljáró ügyvédjelölttel, hanem az okiratszerkesztő ügyvéddel szemben is felmerül.

[9] Az ítéltábla kifejtette, hogy a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban Rtv.) 33. § (2) bekezdés b) pontja alapján a vádlottaknak törvényes lehetőségük volt arra, hogy a pótmagánvádló és a sértett idézése helyett az előállításuk mellett döntsenek, ezt ugyanis nyomozástaktikai szempont, az összebeszélés lehetőségét kizáró egyidejű kihallgatás indokolta. Mivel ez idézéssel nem lett volna lehetséges, a pótmagánvádló és a sértett előállítása az Rtv. 15. §-ban rögzített arányosság elvének megfelelt.

[10] A másodfokú bíróság szerint a nyomozás azon része, amelynek érdekében az előállítást a vádlottak elrendelték, rosszul előkészített, átgondolatlan és szakmaiatlan volt. A szakszerűtlen rendőri intézkedés azonban – az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben – szándékosság hiányában nem vezethet az elkövető büntetőjogi felelősségének megállapításához.

II.

[11] A másodfokú bíróság ítéletével szemben a pótmagánvádló jogi képviselője jelentett be másodfellebbezést mindkét vádlott bűnösségének megállapítása és a bűnügyi költség viselésére kötelezésük érdekében.

[12] A pótmagánvádló jogi képviselője a másodfellebbezés írásbeli indokolásában a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.13/2021/13. számú ítéletének a vádlottak bűnösségét érintő eltérő döntését és a másodfokú bíróság jogi álláspontját egyaránt támadta.

[13] Indokai szerint az ügy jogi megítélése szempontjából annak van alapvető jelentősége, hogy jogszerű vagy jogellenes volt-e a pótmagánvádló rendőrségre történt előállítása, valamint a rendőrség épületében történt fogvatartása. A másodfokú bíróság ítéletének alapvető logikai hibája, hogy a pótmagánvádló fogvatartása jogellenességének kérdését kizárólag az előállítás tükrében vizsgálta, az előállítást követő fogvatartás jogszabályi feltételeinek fennállását azonban nem vonta értékelésének körébe. A rendőrség épületében történt fogvatartás jogellenességének kérdését a másodfokú bíróságnak annak alapján kellett volna megítélnie, hogy gyanúsított kihallgatásának feltételei fennálltak-e vagy sem.

[14] Kifejtette, hogy a pótmagánvádlóval szemben nem álltak fenn a gyanú közlésének feltételei, mert a gyanú tárgyát képező bűncselekmény vonatkozásában a pótmagánvádló szándékosságára semmilyen bizonyíték nem állt a vádlottak rendelkezésére. Álláspontja szerint a gyanúsítás időpontjában a pótmagánvádlóval szemben a bűncselekmény elkövetésének még az egyszerű gyanúja sem állt fenn, nemhogy a megalapozott gyanú. Az alapvető, illetve a törvényileg biztosított más jogok kényszerintézkedéssel történő korlátozása azonban csak abban az esetben lehetséges, ha a bűncselekmény gyanúja perrendszerű bizonyítékkal is alátámasztott, tartalmát tekintve tehát lényegesen több, mint az egyszerű gyanú. Ez pedig sem a pótmagánvádló gyanúsítás érdekében történt előállításkor, sem a gyanúsítást megelőző fogvatartása idején, sem pedig a gyanúsításkor nem állt rendelkezésre.

[15] Utalt arra, hogy az előállításokhoz, amelyek kifejezett és kizárólagos célja a gyanúsított kihallgatás fogatosítása, nem minden esetben elegendő az egyszerű gyanú; a jelen ügyben sem volt az. A pótmagánvádló esetében ugyanis szigorúbb mérce tette volna szükségessé, arányossá és eredményessé az előállítást és az azt követő gyanúsítást, tekintettel arra, hogy az előállítást megelőzően már hónapok óta folyt a nyomozás. Egy hosszú hónapok óta előkészített gyanúsított kihallgatáshoz képest nem tekinthető szükségesnek és arányosnak az, hogy a pótmagánvádló előállítására egyszerű gyanú alapján került sor. Figyelemmel arra, hogy az előállítás és a kihallgatás megkezdése közötti időben adatszerző tevékenységre nem került sor, illetve arra, hogy a sértettet a pótmagánvádlóval egyidejűleg kívánta a nyomozó hatóság kihallgatni, fel sem merülhetett, hogy az egyszerű gyanú alapján előállított pótmagánvádlóval szemben a gyanúsítás közléséig olyan bizonyíték derül ki, amely az egyszerű gyanút a megalapozott gyanú szintjéig lett volna képes módosítani. A gyanúsítás közléséhez ugyanakkor már mindenképpen megalapozott gyanúra lett volna szükség.

[16] A fellebbező hivatkozott arra, hogy a vádlottak eljárásának jogellenességét megalapozza az a tény is, hogy korlátozták a legalapvetőbb eljárási jogának, a védekezés jogának gyakorlását azzal, hogy az ügyvédi titoktartás alóli felmentés hiányában gyanúsították meg és hallgatták ki. Eljárásuk emiatt nem felelt meg a tisztességes eljárás feltételeinek, hiszen a vádlottak a gyanúsítás időpontjára nem intézkedtek az ügyvédi titoktartás alóli felmentés iránt, így a pótmagánvádló nem tudott érdemben védekezni a közölt gyanúsítással szemben. A titoktartás alóli felmentés hiánya – az ügyvédi kötelezettségeire tekintettel – a pótmagánvádló gyanúsított kihallgatásának kifejezett jogszabályi akadálya volt, amely miatt a gyanúsítás szintén tisztességtelennek minősül.

[17] Mivel az ügyvédi titoktartás alóli felmentő nyilatkozat hiányában a pótmagánvádlótól érdemi vallomás nem volt várható, az előállítása nem volt szükséges. A pótmagánvádló személyi szabadságának korlátozása arányosnak sem volt tekinthető figyelemmel arra, hogy a vádlottak által elérni kívánt célok érdekében nem a legenyhébb eszközt, hanem egy eredendően alkalmatlan eszközt használtak.

[18] Kiemelte, hogy mivel a pótmagánvádló védőként is eljárta abban az ügyben, amelyben kihallgatták, a vádlottak cselekménye nem felelt meg az eljárási szabályoknak, mert védői kizárás hiányában a pótmagánvádló meggyanúsítására és kihallgatására ugyanazon ügyszám alatt folyamatban lévő eljárásban nem kerülhetett volna sor.

[19] Mivel a pótmagánvádlóval szemben a bűncselekmény gyanúja nem volt megalapozottnak tekinthető, és a gyanúsítására a védői kizárás és a titoktartás alóli felmentés hiánya miatt nem kerülhetett volna sor, személyi szabadságának korlátozása jogszerűtlen cél érdekében történt, így az eleve nem lehetett szükséges és arányos, ekként szükségképpen jogszerűtlen volt.

[20] Kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság nem fejtette ki azt, hogy mit ért azon, hogy a vádlottak cselekménye rosszul előkészített, átgondolatlan és szakmaiatlan volt, ezeket a fogalmakat a Be. és az Rtv. ugyanis nem ismeri. Álláspontja szerint helytelen a másodfokú bíróság azon következtetése, hogy a pótmagánvádlótól és a sértettől érdemi vallomás csak kis valószínűséggel volt várható. Ezzel szemben fel sem merülhetett a részükről érdemi vallomás az őket terhelő törvényen alapuló, abszolút jellegű titoktartási kötelezettség fennállása miatt.

[21] A fellebbezés sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság ítéletének indokolásában érintőlegesen sem foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a pótmagánvádló védői kizárása hiányában foganatosított gyanúsított kihallgatása mennyiben volt jogszerű. Kifejtette, hogy a vádlottak akkor jártak volna el jogszerűen és a kihallgatáskor hatályos büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.) rendelkezéseinek megfelelően, ha nem azon az ügyszám alatt folyamatban lévő ügyben került volna sor a pótmagánvádló kihallgatására, amelyben védőként is eljár, hanem egy teljesen másik ügyszám alatt. A védői kizárást követően pedig lehetőség lett volna a két külön ügyszámon indult ügy egyesítésére.

[22] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét változtassa meg, a bűncselekmény hiányában felmentett vádlottakat mondja ki bűnösnek jogellenes fogvatartás büntetében [Btk. 304. § (1) bekezdés], és kötelezze őket az eljárás során felmerült bűnügyi költség viselésére.

[23] A másodfellebbezésre tett észrevételében az I. rendű vádlott továbbra is fenntartotta azt az eljárás során már kifejtett álláspontját, hogy a pótmagánvádló és a sértett előállításának időpontjában a megalapozott gyanút alátámasztó bizonyítékok rendelkezésre álltak, így az előállításra jogszerűen és szakszerűen, bűnüldözési célból és érdekből került sor.

[24] Álláspontja szerint az előállítás egy intézkedésként értékelhető, így fogalmilag kizárt külön vizsgálni az előállítás és az előállítást követő fogvatartás jogszerűségét. A gyanúsítottként történő kihallgatásnak nem feltétele sem a titoktartás alóli felmentés előzetes beszerzése, sem a védő kizárása felőli döntés, így az ezekre történő hivatkozás a jogellenes fogvatartás büntette megállapítása szempontjából irreleváns.

[25] Az ügyvéd foglalkozást folytatók sem élveznek olyan jogi immunitást, amely jogilag akadályozná, hogy személyüket érintően a hatóságok valamely büntetőeljárás cselekményét foganatosítsanak.

[26] Hivatkozott arra, hogy – a másodfellebbezésében írtakkal szemben – nemcsak akkor tekinthető eredményesnek a gyanúsítás, ha a gyanúsított vallomást tesz, hanem a gyanúsítás tényállásának közlése önmagában az eljárás eredményeként értékelhető, hiszen ettől az időponttól kezdve nyílnak meg a terhelt büntetőeljárás jogai és kötelezettségei.

[27] A védőként eljáró gyanúsított új ügyszámon történő kihallgatásával és az ügyek ezt követő lehetséges egyesítésével kapcsolatos, másodfellebbezésben írt okfejtéssel kapcsolatban kifejtette, hogy erre jogszabályi lehetőség sem az akkor hatályos, sem pedig a jelenleg hatályos rendelkezések alapján nincs.

[28] Az I. rendű vádlott észrevételére a pótmagánvádló jogi képviselője szintén észrevételt tett. Eszerint az I. rendű vádlott álláspontjával szemben a pótmagánvádló nem tudott és nem is kellett tudnia arról, hogy az előzményi büntetőügyben a terhelt milyen ígéretet tett a cége ügyfeleinek.

[29] Kifogásolta, hogy az ügyben eljáró hatóságok, így az ügyészség és a Rendőrfőkapitányság is figyelmen kívül hagyták a jogállami elvek érvényesítését. Ez utóbbit többek között azzal, hogy nem továbbították határidőben a bíróságnak a pótmagánvádló Rendőrfőkapitányának határozatával szemben benyújtott keresetlevelét.

[30] Beadványban fenntartotta, hogy a pótmagánvádló előállítása jog- és szakszerűtlen volt, ezt támasztja alá a Fővárosi Törvényszék 47.K.701.809/2020/9. számú jogerős ítélete, illetve az a tény is, hogy a Budapesti XIV. és XVI. Kerületi Ügyészség B.XIV.5523/2015/43. számú értesítése megalapozottnak találta a sértett azon panaszát, hogy mint ügyben eljáró védőt hallgatták ki gyanúsítottként, védői kizárás hiányában.

[31] Indokai szerint helytelen és megalapozatlan az I. rendű vádlott azon álláspontja, hogy formailag kizárt külön-külön vizsgálni az előállítás jogszerűségét és az előállítást követő fogvatartás szükségességét. Ellenkezőleg, az előállítás szükségességéből és arányosságából

nem következik az előállítást követő fogvatartás szükségessége és arányossága, ezek jogszabályi feltételeit külön kell vizsgálni.

[32] Lényeges körülményként hivatkozott arra, hogy a II. rendű vádlott a védői kizárás felől nem a gyanúsítás előtt, hanem azt követően intézkedett, amikor a nyomozási bírónak már nem volt lehetősége a kizárás megtagadásáról dönteni.

[33] Kifejtette, hogy az I. rendű vádlott álláspontjával szemben a pótmagánvádló nem ügyvédet megillető immunitásra hivatkozott, hanem arra, hogy azonos ügyszám alatt a védő gyanúsítottként nem hallgatható ki a védői minősége megszűnése előtt. Ennek indokaként említette, hogy a nyomozó hatóság nem zárhatja ki vagy nem korlátozhatja egy terhelt védekezéshez, illetve a védő megválasztásához való jogát. Az I. rendű vádlott alappal nem hivatkozhat arra, hogy csupán a pótmagánvádló kihallgatásának befejezését követően szerzett tudomást a védői titoktartás alóli felmentés hiányáról, hiszen a felmentés iránt nemcsak a kihallgatás előtt nem történt intézkedés, hanem a kihallgatást követően haladéktalanul sem. Álláspontja szerint önmagában a gyanúsítás tényállásának közlése alapján még senki sem kerül büntetőeljárás hatálya alá.

[34] Hivatkozott arra, hogy az a körülmény, hogy a gyanúsított ki hallgatása során a pótmagánvádló az ügyvédi titoktartással nem érintett körben érdemi vallomást tudott tenni, még nem jelenti azt, hogy a gyanúsítással szembeni érdemi védekezését korlátozásmentesen és hiánytalanul elő tudta volna adni.

[35] Önmagában abból a tényből, hogy az előzményi büntetőügyben nagy mennyiségű nyomozati irat keletkezett, még nem következik a gyanúsítások alapossága.

[36] Az I. rendű vádlott észrevételével szemben kifejtette, hogy nem annak van jelentősége, hogy az irányadó jogszabályok nem ismerik azt a lehetőséget, hogy az ügyben eljáró védőt külön számon folyó eljárásban kellene gyanúsítottként kihallgatni, hanem annak, hogy ezt a lehetséges eljárásrendet egyetlen jogszabály sem zárja ki.

[37] A Kúria észlelte, hogy a pótmagánvádló jogi képviselője a fellebbezéséhez nem csatolta a pótmagánvádló Be. 810. § (2) bekezdése szerinti hozzájárulását.

[38] A Be. 810. § (2) bekezdése szerint a másodfokú bíróság ügydöntő határozata ellen a pótmagánvádló és – a pótmagánvádló hozzájárulásával – jogi képviselője fellebbezésre jogosult a harmadfokú bírósághoz.

[39] A Be. 810. § (2) bekezdése szerint a pótmagánvádló jogi képviselője tehát jogosult ugyan a másodfellebbezésre, de a pótmagánvádló kötelező hozzájárulása folytán ez nem jelent a pótmagánvádlótól függetlenül érvényesülő önálló (másod)fellebbezési jogosultságot.

[40] Ekként a „pótmagánvádló hozzájárulásával” jogszabályi rendelkezése törvényi korlát, amely a pótmagánvádló jogi képviselője önállóan bejelenthető jogorvoslati jogának a pótmagánvádló személyéhez, akaratához kötöttségét jelenti. A hozzájárulás tehát azt jelenti,

hogy a pótmagánvádló a jogi képviselője által, a bíróság döntésével szemben a jogorvoslatra nyitva álló határidőben előterjesztésre kerülő fellebbezésével egyetért, az szándéka szerinti.

[41] A Be. 810. § (2) bekezdésében meghatározott „hozzájárulás” helyes értelmezése szerint nincs szigorú forma- vagy alakszerűségi kötelezettség iránti elvárás, nincs formai kötöttség. A pótmagánvádló hozzájárulásának a fellebbezés benyújtása körében és idején kell fennállnia, ha a képviselettel vagy a hozzájárulással összefüggésben bármilyen kétely merül fel, ha nem nyilvánvaló a pótmagánvádlói akarat, azt vizsgálni kell. A hozzájárulás léte vagy nem léte ténykérdés, ami kétség esetén tisztázást igényel. Akár a pótmagánvádló szóbeli nyilatkozatának beszerzése útján is, amellyel a fellebbezés benyújtásakor fennállt hozzájárulása igazolható.

[42] Mindez a pótmagánvádló jogi képviselője által határidőben előterjesztett fellebbezés érvényességét érintő kérdés, amelynek formakényszer híján utólagos tisztázását a törvény nem tiltja.

[43] Másként fogalmazva a hozzájárulás törvényi igénye és annak akár utólagos igazolása egyszerűen azt hivatott biztosítani, hogy a pótmagánvádló jogi képviselője nem a pótmagánvádló akarata, szándéka ellenére jelent be jogorvoslatot az adott ügyben.

[44] A jelen ügyben a pótmagánvádló nem tett olyan nyilatkozatot, illetve nem tanúsított arra utaló aktív magatartást, hogy szándéka ellen ható, vagy kizárólag a jogi képviselője önálló eljárási cselekménye lenne az egyébként pótmagánvádló által kezdeményezett büntetőeljárás során hozott felmentő ítélet elleni fellebbezés. Ezért a Kúria a harmadfokú nyilvános ülésen beszerezte a pótmagánvádló nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy a jogi képviselője által előterjesztett fellebbezésről és annak tartalmáról tudomással bír, a fellebbezés benyújtásához hozzájárulását adta.

[45] Ekként a pótmagánvádló jogi képviselője által bejelentett fellebbezés joghatályos.

III.

[46] A Kúria a másodfellebbezést a Be. 787. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Be. 620. § (1) bekezdés zárófordulata szerint nyilvános ülésen bírálta el.

[47] A nyilvános ülésen a pótmagánvádló és a jogi képviselője a fellebbezés írásban benyújtott indokolásában és az észrevételben írtakat fenntartva indítványozta a vádlottak büntetőjogi felelősségének megállapítását.

[48] Az I. rendű és a II. rendű vádlott védője a nyilvános ülésen tett perbeszédében kifejtette, hogy a másodfokú bíróság az ügyiratok tartalma és a helyes ténybeli következtetés útján kiküszöbölte az elsőfokú bíróság által megállapított részben megalapozatlan tényállást, amely a harmadfokú eljárásban is irányadónak tekinthető. Indokai szerint az ügyben nem

merült fel olyan eljárási szabálysértés, amely az ítélet hatályon kívül helyezését eredményezné.

[49] Hivatkozott arra, hogy a másodfokú bíróság helyesen tett különbséget a gyanú és a megalapozott gyanú között azzal, hogy a bűncselekmény gyanúja miatti előállításhoz nem a megalapozott gyanú, hanem csupán az egyszerű gyanú megléte szükséges. Ugyancsak helyes a másodfokú bíróság azon megállapítása, hogy az ügyben nem merült fel olyan konkrét adat, amelyből arra lehetne következtetni, hogy a vádlottak tisztán szubjektív, minden alapot nélkülöző megfontolás alapján döntöttek volna a pótmagánvádló előállításáról.

[50] Kifejtette, hogy téves a pótmagánvádló védő kizárásával, az ügyvédi titoktartási kötelezettség alóli, gyanúsítást megelőző felmentéssel kapcsolatos, illetve az előállítás feltételeivel összefüggő álláspontja.

[51] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét a Be. 623. §-a alapján hagyja helyben.

IV.

[52] A pótmagánvádló jogi képviselője által bejelentett másodfellebbezés a következők szerint nem alapos.

[53] A (másod)fellebbezés alapján harmadfokú eljárásnak van helye. Az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata elleni fellebbezés jogát a pótmagánvádas eljárásban a Be. 809. § (1) bekezdése és a Be. 787. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Be. 579. § (1) bekezdése általánosságban – a Be. 580. §-ában foglalt szűk körű kivételekkel, további feltétel előírása nélkül – biztosítja. Ezzel szemben a Be. 810. § (2) bekezdése és a Be. 787. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Be. 615. § (1) bekezdése a másodfokú bíróság ügydöntő határozata elleni fellebbezés lehetőségét kizárólag a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bírósággal ellentétes döntése esetén biztosítja.

[54] A jogorvoslati, felülbírálati és a döntési jogkör összefügg. A jogorvoslat terjedelmének korlátozottsága kihat a felülbírálat terjedelmére, és maga után vonja a döntési jogkör meghatározottságát. Ugyanakkor a döntési jogkör fogalmilag nem lehetséges felülbírálati jogkör nélkül. Mindez a következőket jelenti.

[55] A Be. 615. § (1) és (2) bekezdése meghatározza a másodfellebbezés törvényi okát, a (3) bekezdés pedig a másodfellebbezés törvényi jogát.

[56] A Be. 615. § (1) bekezdése szerint a másodfokú ítélet ellen (másod)fellebbezésnek van helye, ha a másodfokú bíróság döntése az elsőfokú bírósággal ellentétes.

[57] A 615. § (2) bekezdése értelmében ellentétes a döntés, ha a másodfokú bíróság

a) olyan vádlott bűnösségét állapította meg, vagy olyan vádlott kényszergyógykezelését rendelte el, akit az elsőfokú bíróság felmentett, vagy vele szemben az eljárást megszüntette,

b) az első fokon elítélt vádlottat felmentette, vagy vele szemben az eljárást megszüntette,

c) a vádlott bűnösségét olyan bűncselekményben állapította meg, amelyről az elsőfokú bíróság nem rendelkezett.

[58] Az ellentétes rendelkezés, mint a másodfellebbezés törvényi okának rendeltetése nyilvánvalóan az, hogy lehetőség nyíljon az ellentétet, illetve eltérést eldöntő – így az első bűnösségmegállapítás, a felmentés ellenében igénybe vehető – új eljárási fokra.

[59] A hatályos Be. ehhez a korábbi eljárási törvényben is meglévő feltételhez hozzárendelte, hogy nem önmagában az eltérés, ellentét (objektíve), hanem annak fájlalása, sérelmezése (szubjektíve) adja ki együtt a harmadfokú eljárás megnyitását.

[60] Utóbbiról rendelkezik a Be. 615. § (3) bekezdése, ami a másodfellebbezés törvényi joga, s ehhez kötődik a felülbírálat Be. 618. § szerinti szabályozása.

[61] A Be. 810. § (2) bekezdése szerint a másodfokú bíróság ügydöntő határozata ellen a pótmagánvádló és – a pótmagánvádló hozzájárulásával – jogi képviselője fellebbezésre jogosult a harmadfokú bírósághoz.

[62] A Be. 810. § (3) és (4) bekezdése kimondja, hogy a pótmagánvádló kizárólag a vádlott terhére fellebbezhet, és amennyiben az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata ellen a vádlott terhére nem jelentett be fellebbezést, a másodfokú bíróság ügydöntő határozata ellen csak a vádlott felmentése vagy az eljárás megszüntetése miatt fellebbezhet.

[63] Ez tehát a harmadfok kapuja, aminek törvényi oka, valamint törvényi joga egyaránt biztosított jelen ügyben a pótmagánvádló és a jogi képviselője esetében, s ezzel a joggal a pótmagánvádló jogi képviselője – a pótmagánvádló hozzájárulásával – élt is.

[64] A pótmagánvádló jogi képviselőjének joghatályos fellebbezése alapján a Kúria – első körben – a Be. 618. § (1) és (2) bekezdése szerinti terjedelemben felülbírált a megtámadott másodfokú ítéletet, valamint az azt megelőző első- és másodfokú eljárást.

[65] A felülbírálat tárgya értelemszerűen és főszabályként először az eljárási szabályok – azon belül a feltétlen, majd az ún. relatív hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabályok – megtartása, ezt követően pedig a tényállás megalapozottsága.

[66] Mindezek előrebocsátásával (és sorrendjében) a Kúria a felülbírálat során nem észlelt olyan – a Be. 607. § (1) bekezdése, illetve a Be. 608. § (1) bekezdése szerinti – eljárási szabálysértést, amely feltétlen hatályon kívül helyezési okot képez, az ügy érdemi elbírálását kizárná [Be. 625. § (1) bekezdés és (2) bekezdés]. Ilyenre egyébként a felek nem is hivatkoztak.

[67] Az első- és a másodfokú bíróság az eljárást a perjogi szabályokat betartva folytatta le.

[68] A felülbírálat ezt követő szempontja, hogy a másodfokú ítélet tényállása megalapozott-e.

[69] A harmadfokú bíróság a határozatát akkor alapíthatja a másodfokú ítélet alapját képező tényállásra, ha az további bizonyítás felvétele nélkül is megalapozott vagy az iratok alapján azzá tehető, ekként a helyes tényállás megállapítható, avagy a helytelen ténybeli következtetés kiküszöbölhető (Be. 619. §).

[70] A harmadfokú bíróság e körben értelemszerűen azt vizsgálja, hogy a másodfokú bíróság által – az általa tett kiegészítésekkel és helyesbítésekkel – irányadónak tartott tényállás megalapozott-e. Ezalatt értendő – az elsőfokú ítélettel megállapított és a másodfokú bíróság által módosítás nélkül is – a megalapozottnak tartott tényállás, valamint a másodfokú bíróság általi módosítás.

[71] Főszabályként a másodfokú bíróság a határozatát az elsőfokú ítélettel megállapított tényállásra alapítja [Be. 519. § (1) bekezdés].

[72] A tényálláshoz kötöttség elvi indokát – változatlanul – a bizonyítás főszabálya adja, miszerint a Be. 167. § (3) és (4) bekezdése alapján a bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott bizonyító ereje; a bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli, és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése alapján állapítja meg.

[73] Ezáltal biztosított a bizonyítékok hitelt érdemlőségének meggyőződés szerinti, szabad értékelése, és védett a mikénti mérlegelése, ami a bizonyíték bizonyító ereje felülmérlegelésének főszabály szerinti tilalmát, a közvetlen bizonyítékvizsgálat, bizonyítékkal szembesülés tiszteletben tartását jelenti.

[74] Ugyanakkor a másodfokú bíróságnak lehetősége van arra, hogy

– a tényállást kiegészítse vagy helyesbítse, vagy

– eltérő tényállást állapítson meg, és ez alapján határozzon (Be. 593. §).

[75] Ennek elsődleges és általános feltétele, hogy a tényállás nem megalapozott, ezért e kérdésben a bíróságnak egyértelműen rögzítenie kell az álláspontját. Ha a tényállás részben megalapozatlan, akkor van szó

– kiegészítésről (ami a hiányzó ténymegállapítás pótlása),

– vagy helyesbítésről (ami a meglévő ténymegállapítás módosítása, mellőzése).

[76] Jelen ügyben a másodfokú bíróság tényállást javító tevékenysége azt jelentette, hogy a tényállásba nem tartozó részeket – az iratok alapján – mellőzte, és a tényállást ezekkel a helyesbítésekkel irányadónak tekintette {6.Kbf.13/2021/13. számú ítélet [21] bekezdés}.

[77] A másodfokú bíróság az általa tett helyesbítésekkel megállapított tényállásból eltérő jogi következtetésre jutott.

[78] Ekként az egyik ítélet szerint a cselekmény bűncselekmény, a másik szerint viszont nem.

[79] A másodfokú ítélet felülbírálata kapcsán a kérdés, hogy a másodfokú bíróság megtehetette-e eljárásjogilag azt, amit tett, illetve helyesen tette-e azt, amit egyébként megtehetett.

[80] A másodfokú bíróság helyesen és törvényesen járt el akkor, amikor a tényállás korrekcióját elvégezte.

[81] Tehát megtehetette eljárásjogilag, amit tett, hiszen, ha nincs teljes megalapozatlanság, azt meg is kell tennie. Helytelen ténybeli alapokra helyezve nincs megnyugtató jogkövetkeztetés.

[82] Az iratoknak megfelelő, a rendelkezésre álló bizonyítékokra alapított megalapozott tényállás nélkül a büntetőjogi felelősség hiányára vonatkozó eltérő jogi értékelésnek nincs meg a ténybeli alapja.

[83] Ez valójában nem más, mint a megalapozott, valósághű tényállás iránti igény, mely alapján a megfelelő jogkövetkeztések levonhatók.

[84] A pótmagánvádló jogi képviselője által benyújtott másodfellebbezés kapcsán természetesen a Kúria is vizsgálta a tényállás megalapozottságát.

[85] Kétségtelen, hogy a Be. 619. § (3) bekezdése szerint, ha a másodfokú bíróság ítélete a fellebbezéssel sérelmezett ellentétes döntés tekintetében megalapozatlan, akkor ennek korrekcióját, a tényállás kiegészítését, illetve helyesbítését a helyes tényállás megállapítása érdekében – miként a másodfokú bíróság – a harmadfokú bíróság is megteheti.

[86] A harmadfokú bíróság reformációs jogkörének nyilvánvaló korlátja, hogy a harmadfokú bírósági eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 619. § (2) bekezdés].

[87] Ekként a javítás kizárólag az első-, illetve a másodfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma alapján lehetséges.

[88] A tényállás megalapozottságának vizsgálata során a Kúria arra a következtetésre jutott, hogy a tényállás kiegészítése szükséges, ezért a Be. 619. § (3) bekezdésére figyelemmel az iratok (okirati bizonyíték) alapján az elsőfokú bíróság ítéletében rögzített tényállást azzal egészíti ki, hogy

„A folyamatban lévő nyomozás során 2017.10.17-én kelt, az ügyészi revízió érdekében készített jelentésében az I. és II. rendű vádlott rögzítette, hogy 2017. 10. 26. napjára gyanúsított kihallgatásra idézte, a tervezett gyanúsítás tartalmát, valamint azt a tényt, hogy »Fenti cselekmény vonatkozásában a bűnsegédi magatartások miatt szükséges az eljárásba gyanúsítottként bevonni az ügyvédet, jelöltjét, továbbá egy tanút.«” (01140/2999/2015.bü. szám, Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa 43.Kb.114/2018/26. számú irat).

[89] Ez a kiegészítés a másodfokú bíróság által megállapított tényállásba illeszkedő, attól nem eltérő.

[90] Ezen kiegészítéssel a másodfokú bíróság által ítélezése alapjául elfogadott tényállás megalapozott és irányadó volt a harmadfokú eljárásban is [Be. 619. § (1) bekezdés].

[91] A bejelentett másodfellebbezés alapján az eldöntendő kérdés valójában jogkérdés, a tényállásszerűség – vagyis a bűncselekmény tárgyi és alanyi oldala hiánytalan megvalósulásának – kérdése, ugyanis a pótmagánvádló jogi képviselője a másodfellebbezésében a másodfokon eljáró bíróság ítéletének a vádlottak bűnösségét érintő eltérő döntését és a másodfokú bíróság jogi álláspontját támadta.

[92] Eszerint

– az ügy jogi megítélése szempontjából annak van alapvető jelentősége, hogy jogszerű vagy jogellenes volt-e a pótmagánvádló rendőrségre történt előállítása, valamint a rendőrség épületében történt fogvatartása;

– a rendőrség épületében történt fogvatartás jogellenességének kérdését a másodfokú bíróságnak annak alapján kellett volna megítélnie, hogy a pótmagánvádló gyanúsított kihallgatásának feltételei fennálltak-e vagy sem;

– a gyanúsítás időpontjában a pótmagánvádlóval szemben a bűncselekmény elkövetésének még egyszerű gyanúja sem állt fenn, nemhogy a megalapozott gyanú; ez sem a

pótmagánvádló gyanúsítás érdekében történt előállításakor, sem a gyanúsítást megelőző fogvatartása idején, sem pedig a gyanúsításkor nem állt rendelkezésre;

– az előállítás jogszerűségnek alapja a szükségesség, az arányosság és az eredményesség.

[93] A jogellenes fogvatartás büntettét az a hivatalos személy követi el, aki eljárása során más személyi szabadságától jogellenesen megfoszt (Btk. 304. §).

[94] A törvényi tényállás rendelkezéséből adódóan megvalósulásának négy konjunktív feltétele van: – az elkövetőnek hivatalos személynek kell lennie,

– a bűncselekmény csak az elkövető eljárása alatt történhet,

– az elkövetési magatartás a személyi szabadságtól való megfosztás,

– amelynek a jogellenesnek kell lennie.

[95] Bármelyik feltétel hiánya esetén büntetőjogi felelősségre vonásnak nincsen helye.

[96] Jelen ügyben kétségtelen, hogy az elkövetés idején mindkét vádlott hivatalos személy volt.

[97] A Btk. 459. § (1) bekezdés 11. pontja szerint hivatalos személy a központi államigazgatási szervnél közhatalmi feladatot ellátó vagy szolgálatot teljesítő személy, akinek a tevékenysége a szerv rendeltetésszerű működéséhez tartozik.

[98] A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény 1. § (2) bekezdés d) pontja és (5) bekezdés a) pontja alapján a rendőrség központi államigazgatási szerv. A vádlottak hivatásos állományú rendőrök voltak, akiknek tevékenysége a rendőrség mint nyomozó hatóság rendeltetésszerű működése körébe tartozik.

[99] A vádlottak a vád tárgyává tett cselekmény idején szolgálati feladatot láttak el, a pótmagánvádlóval szembeni intézkedés hivatalos eljárásuk alatt történt.

[100] A jogellenes fogvatartás elkövetési magatartása a személyi szabadságtól megfosztás. Ez a mozgási, helyváltoztatási lehetőség hatalmi rendelkezés alapján történő, kikényszeríthető megszüntetését jelenti.

[101] Jelen ügyben a személyi szabadságtól való megfosztás is megvalósult, ugyanis a vádlottak a pótmagánvádló előállítása iránt intézkedtek, amely korlátozta a pótmagánvádlót abban, hogy mozgási, helyváltoztatási jogát gyakorolja.

[102] A jogellenes fogvatartás megállapításának három feltétele tehát egyértelműen teljesült.

[103] A személyi szabadságtól való, hivatalos személy általi, hivatalos eljárásban történő megfosztás azonban csak akkor lehet bűncselekmény, ha az jogellenes.

[104] Jelen ügy eldöntendő kérdése tehát a jogellenesség kérdése.

[105] Személyi szabadságától megfosztani bárkit is csak törvényben meghatározott okból és törvényben meghatározott eljárás alapján lehetséges.

[106] A személyi szabadság jogszerű elvonása tehát jogszabály rendelkezésén kell, hogy alapuljon. Ebből következően a személyi szabadságtól megfosztás akkor jogellenes, ha nem törvényes eljárás keretében, törvényben meghatározott okból történik.

[107] Ezt az adott intézkedésre vonatkozó – büntető anyagi jogi, büntető eljárásjogi vagy közigazgatási jogi – jogszabályok rendelkezései alapján kell elbírálni.

[108] Jelen ügyben az előállítás alkalmazásának jogszerűségét – amint arra az ítéletábra is helyesen utalt – az Rtv. előírásai alapján kell megítélni.

[109] Megjegyzi a Kúria, hogy a cselekmény elkövetése idején hatályos 1998. évi XIX. törvény az előállításra vonatkozóan külön rendelkezéseket nem tartalmazott, ilyen szabályozás csak a Be. 2018. július 1. napjától hatályos 117. §-ában található.

[110] Az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja szerint a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható. Ez tehát az előállítás egyetlen, jelen ügyben releváns és megkerülhetetlen törvényi alapja.

[111] A másodfokú bíróság az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontjával összefüggésben a „bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható” fogalmat a 65/2003. (XII. 18.) AB határozatban kifejtettek mentén értelmezte.

[112] Ezzel a Kúria egyetértett, azonban a teljesség kedvéért megjegyzi a következőket.

[113] Magyarország alávetette magát az európai közrend és emberi jogok védelme érdekében életre hívott Emberi Jogok Európai Bírósága joghatóságának, továbbá részes állama a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának, valamint a Rómában 1950. november 4-én aláírt Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: Egyezmény).

[114] A szabadsághoz és biztonsághoz való joggal összefüggésben az Egyezmény 5. cikk (1) bekezdése rögzíti, hogy mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra. Szabadságától senkit sem lehet megfosztani, kivéve, ha törvényben meghatározott eljárás

útján történik, és az 5. cikk (1) bekezdés c) pontja szerint törvényes letartóztatás vagy őrizetbe vétel esetén, abból a célból, hogy e bűncselekmény elkövetése alapos gyanúja miatt az illetékes hatóság elé állítsák, vagy ha észszerű oknál fogva szükséges, hogy megakadályozzák bűncselekmény elkövetésében vagy annak elkövetése után a szökésben.

[115] Az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában kialakított értelmezés szerint a letartóztatás alapjául szolgáló gyanú észszerűsége lényeges részét képezi az 5. cikk (1) bekezdés c) pontjában meghatározott biztosíték. A bűncselekmény elkövetésének „alapos gyanúja” olyan tények vagy információk meglétét feltételezi, amelyek egy objektív megfigyelőt meggyőznének arról, hogy az érintett személy bűncselekményt követhetett el (Selahattin Demirtaş kontra Törökország; Fox, Campbell és Hartley kontra Egyesült Királyság). Az eset összes körülményétől függ, hogy mi tekinthető észszerűnek, de a gyanút keltő tényeknek nem kell azonos szinten lenni azokkal, amelyek az elítéléshez vagy a vádemeléshez szükségesek (Merabishvili kontra Georgia). A gyanú megalapozottságával kapcsolatos problémák főszabályként általában a tények szintjén merülnek fel. A kérdés tehát az, hogy a letartóztatás és őrizetbe vétel elegendő objektív elemen alapult-e annak az alapos gyanúnak az igazolásához, hogy a szóban forgó tények valóban megtörténtek. A tények oldalához kapcsolódva az 5. cikk (1) bekezdés c) pontja értelmében vett alapos gyanú fennállása megköveteli, hogy a hivatkozott tények észszerűen egy jogszabály által meghatározott elkövetési magatartásnak feleljenek meg (Selahattin Demirtaş kontra Törökország, Sabuncu és társai kontra Törökország).

[116] Mindezekkel összhangban állóan idézi fel a Kúria az Alkotmánybíróság 34/2013. (XI. 22.) AB határozatából a következőket.

[117] A büntetőjogi felelősség megállapításának folyamata során a bizonyítás eredményének függvényében a terhelt cselekményért viselt felelősségének valószínűsége növekedhet. Ennek megfelelően a büntetőeljárás egyes, jól körülhatárolható fázisaihoz kapcsolódóan a valószínűség a bűncselekmény elkövetésének egyszerű gyanújától a konkrét személyt terhelő megalapozott gyanún, illetve a vádemeléshez szükséges bizonyosságon keresztül a bűnösség kétséget kizáró megállapításáig erősödhet. A bűnösség jogerős bírói kimondása pedig nem más, mint a cselekmény és az annak elkövetéséért felelős személy(ek) kétséget kizáró bizonyítása, vagyis az alkotmányos oltalom alatt álló ártatlanság vélelmének megdöntése. [34/2013. (XI. 22.) AB határozat (44) bekezdés]

[118] A „megalapozott gyanú” a bizonyítékok értékelésének eredményeként kialakított, konkrét személyt terhelő meggyőződés, amelyről a gyanúsítottnak szükséges számot adnia. A „megalapozott gyanú” megállapításához szükséges meggyőződés ugyanakkor nem azonos erejű a bizonyítékok értékelése alapján kialakított és a bűnösség megállapításához szükséges bírói meggyőződéssel {34/2013. (XI. 22.) AB határozat [51] bekezdés}.

[119] A 3165/2019. (VII. 10.) AB határozat tartalmazza, hogy a megalapozott gyanú akkor tekinthető fennállónak, ha a nyomozás aktuális állása szerint nagy a valószínűsége, hogy a gyanúsított konkrét bűncselekmény tette vagy részese. A megalapozott gyanú tehát nem más, mint a bűnösség nagyfokú valószínűsítése, amelyet azonban kizárólag a meglévő bizonyítékok számbavétele és korlátozott értékelése alapján lehet megállapítani, vagy fennállását ellenőrizni. {3165/2019. (VII. 10.) AB határozat [36] bekezdés}.

[120] Ehhez képest az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontjának szóhasználata szerinti „bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható” feltételre nézve a folyamatban lévő nyomozás rendelkezésre álló adatai alapján vonható következtetés.

[121] Ez azonban az eljáró hatóság, bíróság részéről nyilvánvalóan nem jelenti és jelentheti a bizonyítékok utóbb történő, mindenre kiterjedő értékelését, mérlegelését, egymással való összevetésüket, sem az előállítással érintett, sem pedig az eljárás többi szereplője vonatkozásában.

[122] Jelen ügyben nem kétséges, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján a pótmagánvádló az előállításakor bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy volt.

[123] A több éve tartó nyomozás keretében tisztázandó volt egy siófoki ingatlanra kötött szerződés, amellyel az 1. számú tanú egy házat vásárolt meg. Az ingatlan adásvételi szerződés megkötése során a pótmagánvádló volt az okiratszerkesztő ügyvéd, helyetteseként az ügyvédjelölt járt el, az okiratot ügyvédként a pótmagánvádló ellenjegyezte.

[124] A vádlottak által a nyomozást felügyelő ügyészség részére 2017. október 16. napján tett jelentés tartalmazta, hogy a bűnsegédi magatartások miatt szükségessé vált a pótmagánvádló gyanúsított kihallgatása.

[125] Amint azt a másodfokú bíróság helyesen megállapította, az pedig, hogy nem csupán az okiratszerkesztő ügyvédnek a szerződések megkötésekor eljáró jelöltjével, hanem magával az ügyvéddel kapcsolatban is felmerül a gyanú a személyi összefüggésre figyelemmel, egy minden logikát figyelmen kívül hagyó következtetésnek nem tekinthető {6.Kbf.13/2021/13. számú ítélet [30] bekezdés}.

[126] A kifejtettekből pedig a törvényi előfeltételek vizsgálata alapján az következik, hogy a felrótt magatartás, vagyis az előállítás elrendelése nem tekinthető jogellenesnek.

[127] A pótmagánvádló jogi képviselője a fellebbezésében az előzőek szerint részletezett jogértelmezéssel ellentétesen, az elsőfokú bíróság által felépített téves kiindulási pontra alapítva, a vonatkozó jogszabályok téves értelmezésével kialakított érveket hozott fel az intézkedés és a gyanúsított kihallgatás jogszerűtlensége mellett.

[128] Ez a következőket jelenti.

[129] A pótmagánvádló jogi képviselője a fellebbezésében hivatkozott arra, hogy külön vizsgálendő az előállítás és az előállítást követő fogvatartás jogszerűsége; illetve az előállítást követő fogvatartás alatt pedig a gyanú erősödése, dinamikája.

[130] Ez az álláspont nyilvánvalóan téves.

[131] Az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja szerinti intézkedés egységes intézkedés, annak jogszerűsége a már kifejtettek szerint egységesen ítélandó és ítéltető meg, a vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapján.

[132] Előállítást követő fogvatartás nincs, az előállítás akkor kezdődik, amikor az erre irányuló intézkedést megkezdik, és addig tart, amíg a személy szabadon bocsátásáról vagy őrizetbe vételéről nem dönt a hatóság [Rtv. 33. § (3) bekezdés].

[133] Ekként a gyanú mértékének előállítás tartama alatti változása vagy változatlansága valójában nem értelmezhető kérdés.

[134] A pótmagánvádló állításával szemben a jogellenesség nem dönthető el visszafelé következtetés révén, vagyis abból, hogy utóbb a gyanúsítás ellen bejelentett panasz – bármilyen okból – eredményre vezetett-e vagy sem, az eljárás utóbb megszüntetésre került-e vagy sem, vádemelés történt-e az ügyben.

[135] Az előállítás jogszerűségével összefüggésben a pótmagánvádló vitatta azt is, hogy a nyomozó hatóság az idézése helyett az előállítása mellett döntött. A gyanúsított kihallgatás eleve eredménytelen jellegére hivatkozva az intézkedés szakszerűtlenségét róta fel.

[136] Ezzel kapcsolatban a Kúria rámutat a következőkre.

[137] Amint arra az ítéletábra helyesen hivatkozott, az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja mérlegelési lehetőséget biztosít a nyomozó hatóság számára azzal kapcsolatban, hogy a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyt idézi vagy pedig előállítja. A törvény ezzel maga is elismeri azt a lehetőséget, hogy az előállítást elrendelő az intézkedéssel nyomozástaktikai szempontot érvényesítsen. Ezen taktikai szempontok nyilvánvalóan sokfélék, így például célszerűségi, pertaktikai stb. jellegűek lehetnek.

[138] Az is nyilvánvaló, hogy e taktika érvényesülésének sikere, esetleges sikertelensége az intézkedés jogszerűsége szempontjából közömbös.

[139] Jelen ügyben a pótmagánvádló és a sértett előállításakor – az I. rendű és II. rendű vádlottak előadása szerint – az volt a cél, hogy egyidejűleg, az összebeszélés lehetőségének kizárásával kerüljenek kihallgatásra. Nyilvánvaló, hogy ez a nyomozási cél idézések kibocsátásával nem lett volna elérhető.

[140] Erre figyelemmel azonban a pótmagánvádló előállítása az Rtv. 15. §-a szerinti követelmény alapján aránytalannak nem tekinthető, a jogellenesség mint tényállási elem ez okból szóba sem kerülhet.

[141] Az esetleges szakszerűtlenség pedig nem eleme a jogellenes fogvatartás tényállásának, nem azonos a jogellenességgel, ezért önmagában büntetőjogi felelősség megállapítását nem eredményezheti.

[142] Másképpen szólva: a törvényi tényállásban írt jogellenesség a vonatkozó jogszabály szerinti feltételek hiányát jelenti, vagyis, ha a személyi szabadság korlátozására nem törvényben meghatározott okból és nem törvényben meghatározott eljárás keretében kerül sor.

[143] A fellebbezés – szintén jogellenességet jelentő körülményként – kifogásolta, hogy a pótmagánvádló gyanúsított kihallgatása az eljárásból védőként való előzetes kizárása nélkül történt. Ugyancsak kifogásolta, hogy a vádlottak előzetesen nem szerezték be az ügyvédi titoktartási kötelezettség alóli felmentést, ezáltal sérült a pótmagánvádló védekezéshez fűződő joga.

[144] Ez az álláspont alapvetően téves.

[145] A Be. vonatkozó rendelkezései egyértelmű (félreérthetetlen) eligazítást adnak mindkét kérdésben.

[146] A törvény nem azt mondja meg, hogy ki nem lehet gyanúsított (aki védő, ügyvéd); éppen fordítva, azt mondja meg, ki nem lehet védő az ügyben.

[147] Az előállítás idején hatályos korábbi Be. 45. § (1) bekezdés g) pontja szerint nem lehet védő, aki az ügyben terheltként vesz részt.

[148] A 2018. július 1. napjától hatályos Be. 43. § (1) bekezdés h) pontja szerint nem lehet védő, aki az ügyben vagy az üggyel összefüggő más ügyben terheltként vesz vagy vett részt.

[149] A terhelt fogalmát a korábbi Be. 43. § (1) bekezdése és a Be. 38. § (1) bekezdése általánosságban, a Be. 38. § (2) bekezdése pedig az eljárás szakaszaihoz kötődően határozza meg (gyanúsított, vádlott, elítélt). Megjegyzi a Kúria, hogy a korábban is ismert terminológia 2021. január 1. napját követően kiegészült a „bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy” fogalmával is.

[150] Kétségtelen az is, hogy adott személy adott eljárásban csak egyféle eljárási pozícióban vehet részt.

[151] A korábbi Be. 179. § (1) bekezdése szerint, ha a rendelkezésre álló adatok alapján meghatározott személy megalapozottan gyanúsítható bűncselekmény elkövetésével, az ügyész, illetőleg – ha az ügyész másképp nem rendelkezik – a nyomozó hatóság a gyanúsítottat a 117-118. § szerint kihallgatja. E törvényi rendelkezés tehát a gyanúsított kihallgatására vonatkozó szabályokat rögzíti a terhelt kihallgatására vonatkozó garanciális szabályokra utalással, melyek mérlegelést nem tűző előírások.

[152] Nincs a törvényben semmilyen korlátozás arra vonatkozóan, hogy a védő nem lehet gyanúsított, főleg pedig azzal kapcsolatban, hogy addig nem hallgatható ki, amíg védői minőségéből ki nem zárták.

[153] A gyanúsítottai pozíció – az állam büntetőigényének érvényesítéséből fakadó – olyan eljárásjogi helyzetet eredményez, amelyre a gyanúsítástól kezdve a terheltre vonatkozó jogok és kötelezettségek irányadók, annak minden garanciális elemével együtt.

[154] Még egyértelműbben: a védő terhelti kihallgatásának nem előfeltétele a kizárásáról való döntés, különösen nem a kizárás iránti előzetes döntéshozatal kezdeményezése.

[155] A védő kizárására csak valamely törvényben meghatározott ok (1998. évi XIX. törvény 45. §, Be. 43. §) alapján kerülhet sor. Ezen okok a kizárás felőli döntés időpontjában vizsgálандóak, és a jelenben létezőek vagy múltba vonatkozóak. Jövőbeni, esetleg bekövetkező körülményre hivatkozni nem tényállítás, hanem feltételezés, amelynek a kizárás okainak vizsgálata során nincs helye. Kizárást csak olyan konkrét körülményre lehet alapítani, amely a múltban létezett vagy a jelenben is létezik.

[156] Ilyen előzetes döntés beszerzésére tehát jelen ügyben sem volt szükség.

[157] Utóbb viszont a kizárás alapja értelemszerűen a védőre vonatkozó szabályokból adódó, és a törvény kötelező rendelkezéséből következő. Ez pedig ugyanezen okból nem megkerülhető, nem kijátszható semmiféle ügyviteli megoldással, még költségvonzat okán sem.

[158] Mindezekből következően a pótmagánvádló jogi képviselője fellebbezésében, utóbb észrevételében kifejtett erre vonatkozó álláspontja szintén téves.

[159] Megjegyzi a Kúria azt is, hogy a Be. a védőre vonatkozóan a korábbi törvényhez képest még szigorúbb kizárási okot nevesít arra az esetre vonatkozóan, ha a védő az ügyel összefüggő más ügyben terheltként vesz vagy vett részt.

[160] Az összefüggő ügyben való múltbéli vagy jelenleg is fennálló terhelti minőség az új szabályok szerint kizárja a védőként való eljárás lehetőségét, így még egyértelműbbé vált, hogy semmilyen ügyviteli megoldás, így pl. az elkülönítés sem kerülhet szóba a rendelkezés kijátszása, a védőre vonatkozó kizárási szabályok megkerülése érdekében.

[161] A terhelt kihallgatására, különösen pedig a figyelmeztetésére vonatkozó szabályok – úgy a korábbi Be. 117-118. §-ai, miként a Be. 185. §-a alapján is – biztosítják a szabad védekezéshez fűződő jogot, egyben kijelölik a védekezés szabadságának egyetlen korlátját, a hamis vádolás (és a Be. új szabálya szerint a kegyeleti jog megsértésének) tilalmát.

[162] Ami a terhelti jogok érvényesülését és az ügyvédi titoktartási kötelezettséget illeti, a Kúria rámutat a következőkre.

[163] Egyfelől a terhelt nem tanú. A tanú kihallgatására vonatkozó akadályok rendszerét a törvény ugyancsak egyértelműen megfogalmazza (korábbi Be. 81-82. §; Be. 170-174. §), de jelen ügyben e szabályok alkalmazása fel sem merülhet, tekintettel arra, hogy a pótmagánvádló a gyanúsításkor terhelti pozícióba került, őt nem tanúként, hanem terheltként hallgatták ki. Ekként tehát a tanú vallomástételének akadályára történő pótmagánvádlói hivatkozás téves.

[164] Másfelől az adott ingatlan adásvételi szerződéssel összefüggő ügyvédi titoktartási kötelezettség kapcsán a Kúria rámutat arra, hogy ez a kötelezettség nem jelenti és nem jelentheti a terhelt vallomástételének abszolút, feltétel nélküli akadályát; miként eleve eredménytelenséghez sem vezet a kihallgatás szempontjából.

[165] A korábbi Be. 117. § (2) bekezdése [Be. 185. § (1) bekezdés a) pont] alapján a terhelt a vallomástételt akár teljes egészében megtagadhatja, de dönthet úgy is, hogy vallomást tesz és egyes – egyébként a titoktartási kötelezettség körébe nem eső – kérdésekre nyilatkozik, érdemi védekezést terjeszt elő.

[166] Mint ahogyan ez jelen ügyben éppen így is történt: a pótmagánvádló a gyanúsított ki hallgatása alkalmával mintegy másfél oldal terjedelemben vallomást tett (nyomozati iratok 223-228. oldal). Egyébiránt pedig a jogai olyannyira nem csorbultak, hogy éppen a vallomásában közöltek vezettek az általa a gyanúsítás ellen bejelentett panasz kedvező elbírásához.

[167] Ehelyütt utal a Kúria a pótmagánvádló által hivatkozott, közigazgatási eljárásban született bírósági határozat tartalmára, és ezzel összefüggésben a büntetőjogi felelősség önálló elbírálásának törvényben rögzített elvére.

[168] Az 1998. évi XIX. törvény 10. §-a, miként a Be. 7. § (5) bekezdése világosan fogalmaz: abban a kérdésben, hogy a terhelt követett-e el bűncselekményt, a bíróságot, az ügyészt, a nyomozó hatóságot nem köti a más eljárásban, így különösen polgári eljárásban, szabálysértési vagy fegyelmi eljárásban hozott határozat, illetőleg az abban megállapított tényállás.

[169] A törvényi rendelkezés lényege, hogy a büntetőügyben eljáró hatóságok, és elsősorban a bíróság – miként jelen ügyben a Kúria is – szabadon dönthet a büntetőjogi felelősség és az annak alapjául szolgáló tényállás, vagyis a büntetőjogi felelősség ténybeli és jogi alapja felől.

[170] Megjegyzi a Kúria, hogy a közigazgatási ügyben született határozat szakszerűtlenségre, jogellenességre utaló megállapításai a védő kizárására, a gyanúsított ki hallgatás feltételeire vonatkozóak.

[171] Erre nézve, miként a büntető eljárásjogi törvény értelmezésére vonatkozóan viszont a Kúria mint büntetőbíróság az előzőek szerint az álláspontját kifejtette.

[172] A jogellenes fogvatartás bűncselekménye megállapításának további feltétele az alanyi oldal hiánytalan megvalósulása, vagyis a szándékos bűnösség.

[173] A jogellenes fogvatartás büntette nyilvánvalóan csak szándékosan követhető el, ez azt jelenti, hogy az elkövetőnek tudnia kell arról, hogy a más személyi szabadságának korlátozását eredményező intézkedésének nincsenek meg a jogi előfeltételei, e bűncselekmény tudatos törvényszegést feltételez.

[174] Következésképpen a gondatlan elkövetés nem büntetendő, akár az elkövető ténybeli tévedésén, akár a jogszabály helytelen értelmezése miatti törvénysértő vagy szakszerűtlen intézkedésen alapul.

[175] A tudatos törvényszegés megállapításának jelen ügyben semmilyen ténybeli alapja nincs.

[176] A Kúria egyetértett az ítéletábra jogi indokolásával, mely szerint az irányadó tényállás tartalmazza, hogy az I. rendű és II. rendű vádlott a nyomozati munka közös megbeszélése során jutott arra a megállapodásra, hogy a pótmagánvádló és a sértett előállítását rendeli el gyanúsított kihallgatás céljából. Nem merült fel olyan konkrét adat, amelyből arra lehetne következtetni, hogy a vádlottak tisztán szubjektív, minden alapot nélkülöző meggondolás alapján döntöttek volna az előállításról. Nincs tehát olyan tény, amelyből arra lehetne következtetni, hogy a vádlottak a bűnügyi érdektől függetlenül, önkényesen döntöttek volna az ügyvéd pótmagánvádló és a jelöltje személyi szabadságának korlátozásáról.

[177] Amint a tényállás Kúria általi kiegészítése is tartalmazza, a gyanúsítás szükségességét a vádlottak a nyomozás felügyeletet ellátó ügyésznek írásban is jelezték. Ettől többet még az előállítás kapcsán sem kíván meg – a cselekmény elkövetése idején hatályban volt – vádelőkészítéssel, a nyomozás törvényessége feletti felügyelettel és a vádemeléssel kapcsolatos ügyészi feladatokról szóló 11/2003. (ÜK. 7.) LÜ utasítás, még a fokozott felügyelet körében sem.

[178] Az elsőfokú bíróság ítéletével kapcsolatban megjegyzi a Kúria, hogy a bíró az ítélezés során ugyan személyesen jár el és döntése kizárólag a saját személyes döntése, azonban az ügy, amit eldönt, nem személyes ügy. Semmiképpen nem helyénvaló egy ítéletben a bíró személyes megnyilvánulása, azonban mindez nem feltétlen jelent érvényességi problémát.

[179] A Kúria egyetértett azon ítéletábrái megállapítással, hogy szubjektív véleménynek nincs helye az ítélet indokolásában.

[180] Nem tévedett tehát a másodfokú bíróság amikor az I. rendű és II. rendű vádlottat az ellenük társtettesként elkövetett jogellenes fogvatartás büntette [Btk. 304. § (1) bekezdés] miatt emelt vád alól bűncselekmény hiányában felmentette.

[181] Mindezek alapján a Kúria a pótmagánvádló jogi képviselője által bejelentett másodfellebbezést elbírálv a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.13/2021/13. számú ítéletét a Be. 623. §-a alapján helybenhagyta.

V.

[182] A Kúria végzése elleni fellebbezést a Be. 458. § (3) bekezdése zárja ki.

Budapest, 2021. november 16.

Molnár Ferencné dr. s.k. a tanács elnöke, Dr. Hornyák Szabolcs János s.k. előadó bíró, Dr. Bartkó Levente s.k. bíró

A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.13/2021/13. számú ítélete a Kúria Bhar.III.1002/2021/9. számú végzésével az I. rendű és a II. rendű vádlott tekintetében 2021. november 16. napján jogerős és végrehajtható.

Budapest, 2021. november 16.

Molnár Ferencné dr. s.k.

a tanács elnöke

Kiadmány hitelül:

bíróági ügyintéző